

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 2 ◀ 2

УДК: 338.1

Ю. В. Махнарилов,

*к. е. н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ*

І. І. Бойко,

студентка Київського національного університету технологій та дизайну, м. Київ

І. В. Ліщук,

студентка Київського національного університету технологій та дизайну, м. Київ

РИНОК ШОВКУ ЄВРОСОЮЗУ

Yurii Makhnarylov,

*PhD, Associated Professor of Department of Finance and Financial and Economic Security,
Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv*

I. Boyko,

Student of Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv

I. Lishchuk,

Student of Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv

EU MARKET OF SILK

У даній статті досліджується місце текстильної та швейної промисловості в економіці та соціальному благополуччі європейських країн. Охарактеризовано переваги натуральних тканин, зокрема шовку. Визначено переваги та недоліки штучних, синтетичних тканин. Досліджено показники шовкової галузі найбільших країн-виробників текстильної продукції у світі. Проаналізовано рівень споживання шовкових тканин в країнах Європейського Союзу. Розглянуто основні причини зниження інтересу споживачів до шовкових тканин та виробів з шовку. Відзначено зміну рівня доходів населення країн ЄС. Виявлено значну перевагу у споживанні штучних та синтетичних тканин. Розглянуто історію запровадження шовківництва в Україні та його розвиток до сьогодення. Спостережено занепад підприємств шовкової галузі в Україні.

This article examines the place of the textile and apparel industry in the economy and social well-being of European countries. The characteristic advantages of natural fabrics, especially silk. Advantages and disadvantages of artificial, synthetic fabrics. Studied indicators silk industry of the largest manufacturers of textile products in the

world. The level of consumption of silk fabrics in the European Union. The main reasons for the decline of interest to consumers of silk fabrics and silk products. Marked change in income levels in the EU. Found a significant advantage in the consumption of synthetic fabrics. The history of the introduction of silk production in Ukraine and its development to the present. This was found decay businesses silk industry in Ukraine.

Ключові слова: Текстильна промисловість, шовківництво, шовк, шовк-сирець, ринок ЄС.

Keywords: Textile industry, sericulture, silk, raw silk, the EU market.

Постановка проблеми. Текстильна та швейна промисловість в Європі охоплює широкий спектр видів діяльності: від переробки натуральних (бавовна, льон, вовна тощо) або синтетичних (поліестер, поліамід і т.д.) волокон в пряжу та тканину до виробництва готової продукції (одяг, промислові фільтри та інші). У 2013 р. в цьому секторі налічувалось близько 185 тис. компаній та зайнято більше 1,7 млн. осіб, а оборот грошових коштів склав 166 млрд. євро. Текстильне та швейне виробництво в Європі базується навколо малого бізнесу. На малі компанії (кількість працівників до 50 осіб) припадає понад 90% обсягу виробництва [8].

Найбільшими країнами-виробниками в галузі є Італія, Франція, Великобританія, Німеччина та Іспанія. Разом вони складають близько 3/4 європейського текстильного та швейного виробництва. Що стосується зовнішньої торгівлі, то приблизно 20% європейської продукції продається за межами Європи [8].

Європейські виробники є світовими лідерами ринку технічного текстилю і нетканих матеріалів (промислові фільтри, засоби гігієни, продукції для автомобілів та медичної промисловості тощо).

На сьогоднішній день лідерами текстильного ринку ЄС є вироби зі штучних волокон – їхня частка на ринку ЄС 53,74% (рис.1.).

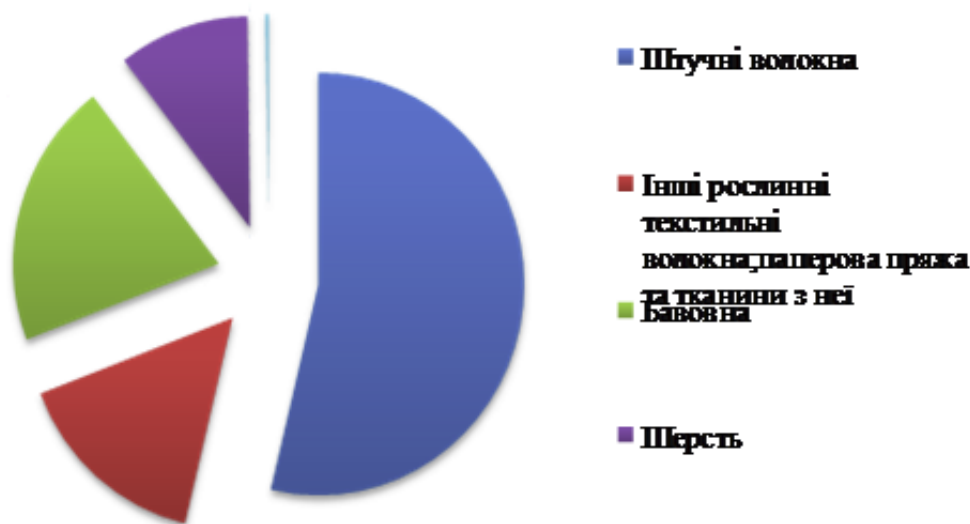

Рис. 1. Структура реалізації текстильної продукції на ринку ЄС [7]

Це може бути пояснено їх основними властивостями (довговічність, легкість та художньо-естетичний рівень) та низькою ціною у порівнянні з іншими тканинами. Однак, з екологічної точки зору, вироби з хімічних волокон мають деякі вади. Ці текстильні матеріали виступають джерелами можливих негативних наслідків, як для людини, так і для екосистеми в цілому. Оскільки людина має безпосередній контакт з текстильними матеріалами та виробами з них, а хімічні речовини діють на людський організм безперервно, до їх безпечності висуваються підвищені гігієнічні вимоги [6].

На сьогоднішній день одне з перших місць в пріоритетності забруднення екосистеми займають токсичні речовини, які утворюються під час роботи заводів з виробництва синтетичної текстильної продукції та потрапляють в атмосферу й стічні води.

Також, важкі метали, які потрапляють на текстильні матеріали та одяг в результаті використання барвників і специфіки технологічних процесів, негативно впливають на екологію довколишнього середовища [6].

Невипадково вміст штучних та синтетичних волокон у текстильних матеріалах і виробих з них суворо регламентується. Крім інших вад, подібній продукції властиві низька гігроскопічність, гідрофільність, значні електризація та забруднення [1].

Основна перевага натуральних тканин – це екологічна безпека. Вони також є антигрибковими, гіпоалергенними та антисептичними.

Серед натуральних волокон, за своїм позитивним внеском в навколишнє середовище слід виділити шовк. Природний шовк більше ніж на 30% складається з вуглецю. Збільшення кількості тутових дерев підвищує життєздатність та ефективність екосистеми завдяки можливості поповнювати ґрунт поживними речовинами. Ґрунт не потребує додаткового внеску у вигляді штучних добрив, що в свою чергу призводить до зменшення емісії парникових газів, яка зростає з того часу, як почали застосовуватись азотні добрива.

Згідно висновків Міжнародної групи експертів з питань змін клімату [4], навіть якщо цей газ виділяється в невеликих кількостях, його вплив на довкілля є негативним.

Також, шовк характеризується наступними перевагами: висока стійкість до деформації; хороші ізоляційні властивості; найміцніше природне волокно; добра сполученість з барвниками; приємне відчуття на дотик [10].

Метою дослідження є визначення інвестиційної привабливості продукції шовківництва на ринку ЄС.

Аналіз публікацій та виклад основного матеріалу. Кожен етап шовкового виробництва від "вирощування" коконів до отримання готових виробів з шовкових тканин потребує специфічної технології, і на кожному етапі утворюються закінчені види продукції: кокон, пряжа, нитка, тканина, виріб з шовкової тканини. Кожен виріб може бути реалізований незалежно від інших, отже, кожен з них має свою ціну реалізації. В табл. 2 наведено усереднені ціни окремих видів шовкової продукції в натуральному виразі на ринку ЄС [7].

Таблиця 1
Ціни на шовкову продукцію ЄС, євро/кг

Продукція	Роки							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Шовк-сирець	20,81	24,34	28,66	35,52	42,38	45,37	45,44	46,64
Шовкова пряжа	27,26	24,53	19,14	41,98	16,10	49,31	49,79	52,23
Шовкова нитка	30,48	39,96	42,50	50,91	54,92	59,17	68,29	74,55
Шовкова тканина	153,6	148,8	144,2	180,8	193,4	186,2	204	225

Дані таблиці 2 можна відобразити в наступних графіках (рис. 2).

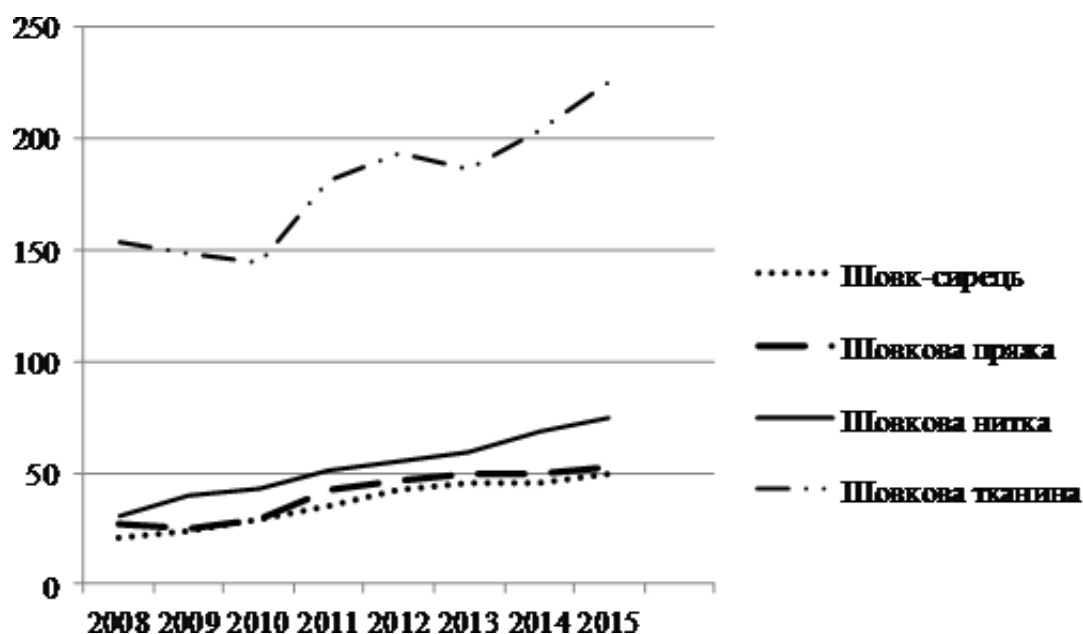

Рис. 2. Ціни на шовкову продукцію ЄС (євро/кг)

Рисунок 2 наочно демонструє зростання цін на шовкову продукцію в натуральному виразі. Це може пояснювати незначні зміни щодо зменшення споживання шовкової тканини в грошовому виразі (див. табл. 2). Крім того, що середні ціни на деякі інші види тканин зменшуються, ціни шовкових тканин в декілька разів перевищують їх і зростають, починаючи з 2010 р., із середньорічним темпом приросту 11,2% (рис.3.). На наш погляд, саме ціновий фактор стає найважливішою причиною зниження попиту на вироби з шовку.

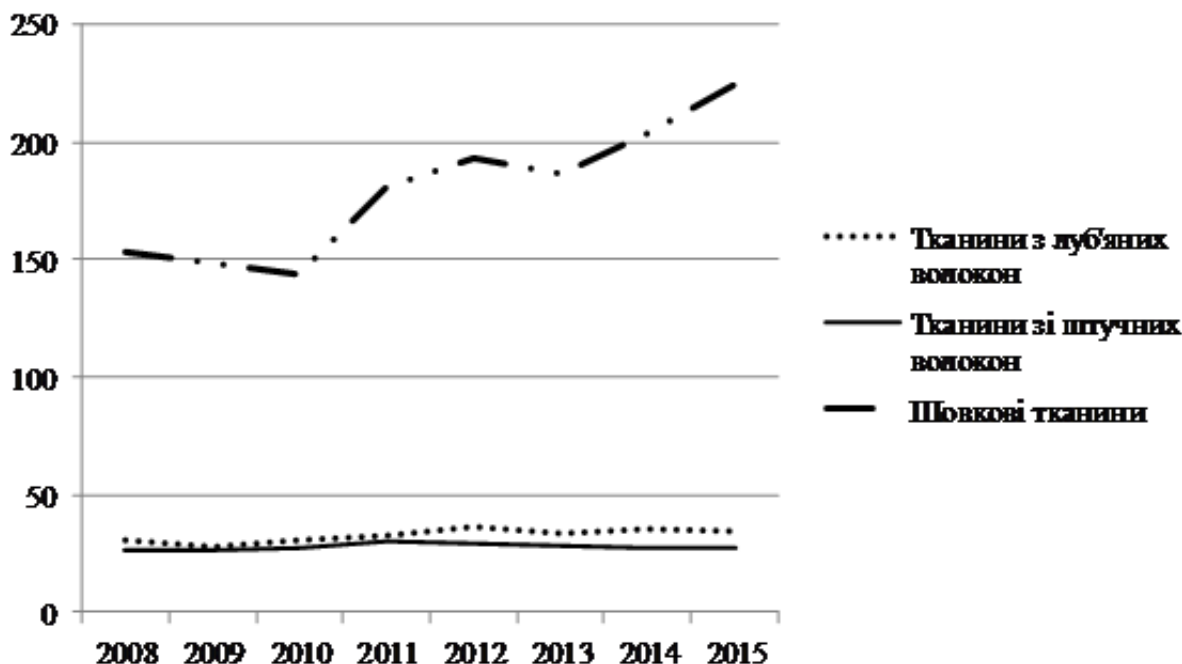

Рис. 3. Ціни окремих видів тканин на ринку ЄС (євро/кг) [7]

Аналіз публікацій статистики Єврокомісії [7] підтверджує висновок про поступове зниження споживання шовкової продукції (табл. 2).

Таблиця 2.
Рівень споживання тканин в ЄС у 2008-2015 р.р., тис. євро на одну особу

Продукція	Роки							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Тканини з вовняної пряжі	0,19	0,28	0,16	0,17	0,16	0,17	0,17	0,18
Бавовняні тканини	3,49	2,84	3,53	4,01	3,35	3,49	3,50	3,58
Тканини лляні	0,19	0,14	0,19	0,21	0,19	0,17	0,17	0,18
Тканини з інших луб'яних волокон	0,06	0,04	0,06	0,07	0,06	0,05	0,06	0,06
Тканини з паперової пряжі	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Тканини з синтетичних волокон	1,53	1,15	1,41	1,58	1,36	1,38	1,45	1,56
Тканини з штучних волокон	0,25	0,20	0,27	0,31	0,32	0,35	0,39	0,48
Шовкові тканини	0,5	0,36	0,43	0,5	0,46	0,42	0,39	0,38

Окремі дані з табл. 2 проілюстровано на графіку (рис. 4), з якого можна побачити, що протягом досліджуваного періоду відбувається коливання попиту на всі види тканин. З 2012 р. збільшується попит на тканини зі штучних волокон. Що, в свою чергу, впливає на зміну попиту на шовкові тканини, оскільки один вид тканин заміщується іншим.

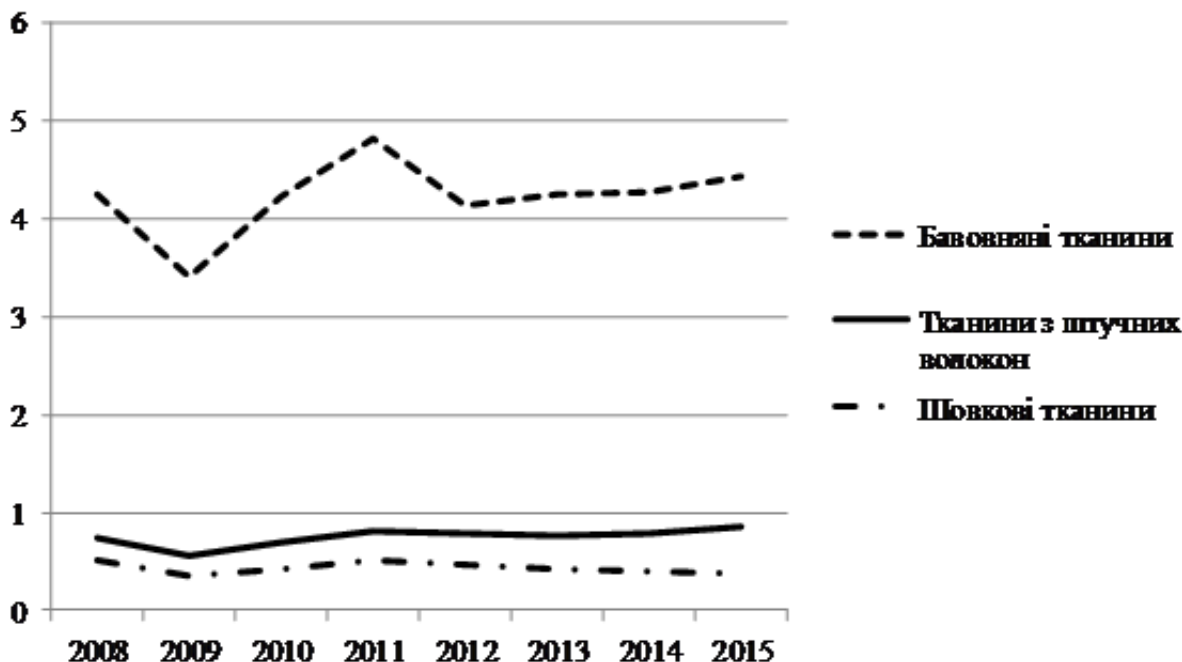

Рис. 4. Рівень споживання тканин в ЄС у 2008-2015 рр. (тис. євро на одну особу)

На рис. 4 та рис. 5 відображено споживання шовкових тканин в досліджуваному періоді відповідно у натуральному виразі і в грошовому. Обидва графіки спадні, хоч середньорічні темпи від'ємного приросту грошової лінії складають 7,9 %, а натуральної – 21,4%. Компенсація темпів падіння рівня споживання шовкових тканин у грошовому виразі відбувається за рахунок підвищення цін на даний продукт (рис. 3.).

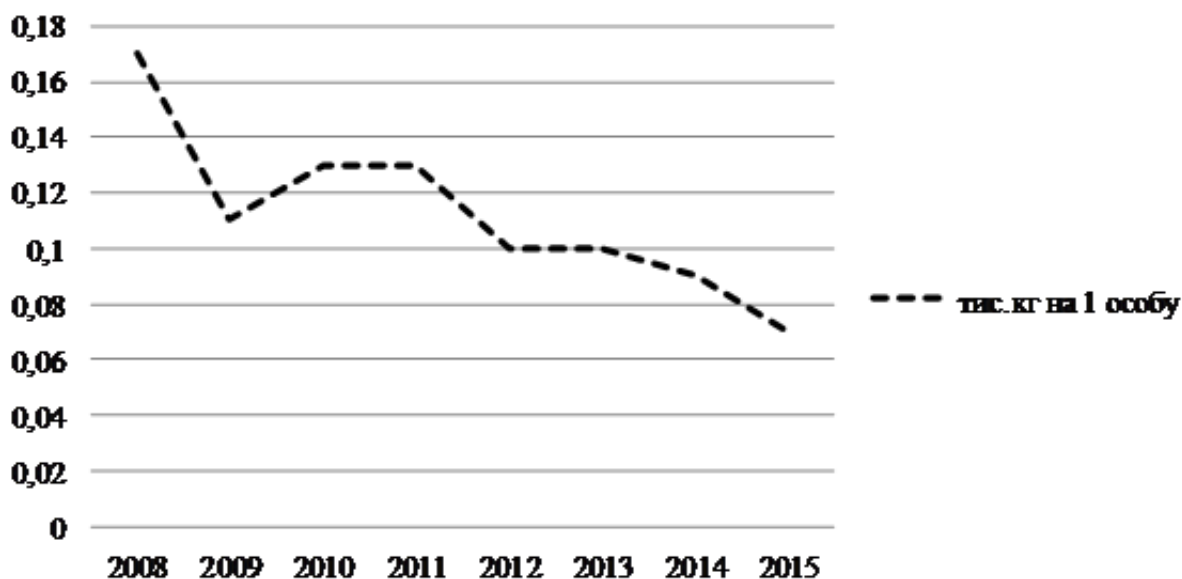

Рис. 5. Рівень споживання шовкових тканин в ЄС у 2008-2015рр. [7]

Середній рівень доходів населення країн ЄС зріс з 2009 р. до 2015 р. з 24,5 до 28,9 тис. євро на одну особу в 2015 році [9], тобто з середньорічним темпом приросту близько 3% у порівнянні з темпом приросту 11,2 % для цін на шовкові тканини. Можна припустити, що спостерігається зменшення чисельності групи споживачів шовкової продукції, яка все більше набуває статусу елітарної.

Чи є місце для українських виробників на ринку шовкової продукції Євросоюзу? Текстильна промисловість вже довгий час відіграє важливу роль в економіці України. Вона почала активно розвиватися ще на початку двадцятого сторіччя і до кінця 80-х років формувало значну частину валового внутрішнього продукту країни. В останні ж десятиліття спостерігається спад виробництва. Значні потенційні можливості використовуються недостатньо внаслідок обмежених поставок сировини. Лише інвестиції у текстильну галузь, та галузі-джерела текстильної сировини можуть відновити виробництво.

Україна може зайняти лідируючі позиції з виробництва текстилю, зокрема і шовкової продукції. На користь такому висновку свідчать кілька факторів. І перший з них – роками накопичена технологічна культура та господарський досвід.

Початки промислового шовківництва в Україні слід віднести до першої половини 1930-х років. Якщо у 1930 р. в Україні було заготовлено 88 т коконів тутового шовкопряда, то вже через десять років, у 1940 р., 412 т. В період від 1930-х до 1950-х років було започатковано спеціалізовані шовководні радгоспи, побудовані державні гренажні заводи, бази первинної обробки коконів, шовкомотальні фабрики, створена державна система селекційної роботи [3].

Найбільш високого рівня розвитку шовківництво в Україні досягло в період з 1960-х до 1980-х років. Наприкінці 80-х років вирощуванням тутового шовкопряда займалися майже 2 015 господарств. В 1975 р. виробництво шовку-сирцю зросло до 37,5 тис. т, але згодом почало знижуватися: у 1980 до 35,1 тис. т, а у 1984 до 33,2 тис. т [3]. В часи «холодної війни», коли СРСР нарощував військову міць, основний обсяг виробленої шовкової тканини призначався для шиття військових парашутів, і незначний відсоток припадав на виготовлення побутових виробів (одягу, оздоблювальних тканин тощо) та медицину.

Ряд великих заводів шовкової промисловості збудовано після Другої світової війни, в тому числі Київський шовковий комбінат (1947 р.), що випускав тканини з природного шовку. У тому ж найбільш успішному 1975 р. в Україні було вироблено 1,8 млн. м² натуральних шовкових тканин [3].

В 90-х роках в Україні починається спад всього текстильного виробництва, який охоплює, в тому числі, і виробництво тканин з натурального шовку (табл. 3) [2].

Таблиця 3.
Виробництво товарів текстильної промисловості в Україні, млн. м²

Вироби	Роки			
	1990	1995	2000	2005
Тканини всіх видів	1 212,0	169,0	67,0	113,5
у тому числі:				
бавовняні	564,0	78,0	37,0	53,0
вовняні	72,0	15,0	7,0	8,3
лляні	98,2	20,0	3,0	2,0
шовкові (натуральні, штучні, синтетичні)	283,0	14,0	7,0	–
ворсові, махрові, інші спеціальні	6,2
тканини з хімічних волокон	44,1

З 2005 року державна статистика України припиняє публікацію даних щодо виробництва тканин з натурального шовку. Але й досі залишаються окремі підприємства на первинних стадіях цього виробництва. Також збереглася наукова база шовківництва та шовкової промисловості. Залишаються досвідчені фахівці шовкової справи. Збережений досвід шовкового виробництва є першою складовою можливого відродження шовкової промисловості.

Другий фактор – відносно дешева у європейському вимірі робоча сила. У 2015 році погодинна вартість робочої сили у середньому у ЄС становила 25 євро. При цьому значення цього показника різняться в країнах-членах ЄС: від 4,1 євро у Болгарії до 41,3 євро у Данії. Показник погодинної вартості робочої сили в Україні, майже у 2 рази відстає від найнижчого аналогічного показника у країнах ЄС [2; 9].

І, нарешті, третій фактор – більш вигідне географічне положення у порівнянні з країнами південно-східної Азії. Шлях для найбільшого світового виробника шовкової продукції Китаю до ринків Євросоюзу втричі довший, й, щонайменше вдвічі дорожчий ніж для України. Краща транспортна доступність ринків ЄС для українських виробників веде до зменшення транспортних витрат у порівнянні з виробниками шовку з країн Сходу.

Висновки. Попит на шовкову продукцію на ринку Євросоюзу протягом кількох останніх років зменшується в зв'язку зі зростанням вартості сировини для виробництва шовкових тканин та відповідним зростанням цін на вироби кінцевого споживання. Головним постачальником шовкової сировини на ринки Європи є Китай, в якому повільно зростає вартість робочої сили. Результатом стає заміщення тканин з натурального шовку тканинами зі штучних та синтетичних волокон, які мають шкідливий вплив на здоров'я людини та екологію. Зменшення попиту не знищує ринок шовку. Зменшується чисельність покупців. І все ж історія виробництва шовкової продукції, яка налічує кілька тисячоліть, свідчить про природність постійних коливань у попиту на неї.

Дорожчання китайської сировини дає можливість для появи на шовковому ринку ЄС інших постачальників. З урахуванням вартості всіх факторів виробництва таким постачальником можуть стати українські виробники. З початку розвитку шовківництва та промисловості натурального шовку в Україні виготовлялась високоякісна тканина, яка не поступалась китайському шовку. На даний момент Україна має високий відсоток придатних земель, сприятливий клімат для вирощування личинок шовкопряда, кваліфікованих фахівців з низькою вартістю робочої сили, зберігає технологічну культуру шовкового виробництва та наукову базу, географічно розташована значно вигідніше за конкурентів з азійських країн, які є головними постачальниками шовкової сировини на ринок Європи.

Таким чином, виробництво в Україні обходиться дешевше і вартість готової продукції буде значно нижчою. Шовківництво вимагає відносно невеликих інвестицій у порівнянні з іншими галузями. Тим більше, що таке виробництво називають майже безвідходним. Воно не вимагає великого фізичного навантаження. Залучення інвесторів до шовкової галузі для України матиме як економічні вигоди, так і покращення соціального клімату, оскільки відкриття підприємств з виробництва шовку надало б робочі місця незайнятому населенню.

Література.

1. Глубіш П. А. Високотехнологічні, конкурентоспроможні і екологічноорієнтовані волокнисті матеріали та вироби з них [Текст] : монографія / П. А. Глубіш, В. М. Ірклей, Ю. Я. Клейнер, Н. М. Резанова, М. В. Цебренко, С. М. Кернер, В. Д. Омельченко, Ю. Т. Турчаненко; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К. : Арістей, 2007. - 263 с.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Енциклопедія Українознавства [Текст]. В 10 т. / Гол. ред. В.Кубійович. — Париж; Нью-Йорк: Молоде Життя, 1954—1989. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://izbornyk.org.ua/encycl/eu.htm>.
4. Моя освіта / Економіка : Використання шовку для зниження рівня CO₂ в повітрі [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://moyaosvita.com.ua/ekonomika>.
5. Промышленное разведение шелкопрядов [Текст] / Авт.-сост. В.Н. Каратай. — М. : ООО "Издательство АСТ"; Донецк : "Сталкер", 2004. — 91 с.
6. Проданчук М.Г. Сучасні проблеми безпечності текстильних матеріалів та одягу в рамках гармонізації з вимогами стандартів країн європейського співтовариства [Текст] / М.Г. Проданчук, Л.Г. Сененко, О.П. Кравчук, І.В. Леп'юшкін // Сучасні проблеми токсикології. — 2004. — №1. — С. 3-8.
7. European Commission / CIRCABC [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://circabc.europa.eu>.
8. Europea Commission / Growth [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://ec.europa.eu/growth>.
9. Eurostat [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat>.
10. Silkfabric.info / Properties [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.silkfabric.info>.

References:

1. P.A. Hlubish, V.M.Irklej, Yu.Ya. Klejner (2007), “*Vysokotekhnologichni, konkurentnospromozhni i ekolohichnoorientovani voloknysti materialy ta vyroby z nykh*” ,[High-tech, competitive and ekolohichnooriyentovani fibrous materials and articles thereof], Aristej, 264 p.
2. The official site of Derzhavnyj komitet statystyky Ukrainy, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Kubijovych V. (2000), *Entsyklopediia Ukrainoznavstva* [Encyclopedia of Ukraine], Molode Zhyttia, Lviv, Ukraine, available at: <http://izbornyk.org.ua/encycl/eu.htm>.
4. My education/ Economy: “*Vykorystannia shovku dlia znyzhennia rivnia CO₂ v povitri*” available at: <http://moyaosvita.com.ua/ekonomika>.
5. V.N. Karataj(2004), *Promyshlennoe razvedenie shelkopryadov*, [Industrial breeding of silkworms], Izdatel'stvo AST, Donetsk, Ukraine.
6. M.H. Prodanchuk, L.H. Senenko, O.P. Kravchuk, and I.V. Liep'oshkin (2004), “Modern problems of safety of textiles and clothing in the framework of harmonization with the requirements of the standards of the European Community”, *Suchasni problemy toksykologii*, vol. 1. — P. 3-8.
7. The official site of European Commission /CIRCABC, available at: <https://circabc.europa.eu>.
8. The official site of European Commission/Growth ,available at: <https://ec.europa.eu/growth>.
9. The official site of Eurostat, available at: <http://ec.europa.eu/eurostat>.
10. The official site of Silkfabric.info /Properties, available at: <http://www.silkfabric.info>.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2017 р.

bigmir)net

800

437

Вропу

ТОВ "ДКС Центр"